

ז א מיי פ"ו מהלכות
מעשר שני הלה ג
סגמ עשין קלו:
וב מיי פ"ה מהל' מירוח
הל"ד ופ"ד מהל' מאכלת
אסורות הל' טו ופ"ד שט
הל' הן:

תורה אור השלם

1. ונתתה הקסף בבל אשר תאזרה נפשך בבקר ובצאן ובין ובשקר ובל אשר תשאלך נפשך ובלקח שום לפני יי אלקיך ושמחת אתה וביתך: דברים יד כו
2. מין ושקר ויר חזק מין וחזק שבר לא שנתה ובל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:

במדבר ו ג

הגהות התוספות

1. ז"ל פרט וכלל ופרט. 2. ז"ל נעשה. 3. ז"ל לחלו מן. 4. ז"ל וכלל. 5. תגלו וריי פרט. 6. תגלו מבעין פרט. 7. ז"ל הדומה לו. 8. ז"ל דמנטולין. 9. תיבת ראייתו מתקן. 10. ז"ל הרינו. 11. ז"ל הרינו. 12. ז"ל מרביץ הכל. 13. תיבת לומר מתקן. 14. ז"ל מיי תיבת. 15. ז"ל וריבה. 16. ז"ל מרביץ.

פי' הרא"ש

א"ל הא כתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משמעו לפטוי חיה ה"ה פרטא קמא: ומייל דהכי הוא. מניל דמדה בתורה היתר שיערי הפרט וארבנן קאי ולא מייחי דונה בדומה דעילע דרשינן פרט וכלל ופרט ומייחי כלל ופרט וכלל. אלא תלמודא ידע שדין א' להם: פרי מפרי וכלל ופרט ובתרייהו ז' מזה וירולין. וגדולין קרקע שגולים ונינונים מעפשי האדמה. אף כל לאתויי עופות ולמעוטי דגים ומים ומלח כדמפ' בירש בכל מרביץ. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דמי לייה. אי לא כללא בתרא הו"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: תרי כללי ופרטי אפי' אי איכא דדמי ליה בחד צד מרביץ וירי פרטי וכללי עד דדמי ליה בכו' צדדים דמסתמא דתרי כללי מרביץ טפי מחד כללא: דאיילו פרט וכלל מרביץ אפי' עלין דנעשה כלל מוסף על הפרט ורבי כדמפ' בירש בבל מרביץ. אף עליו לא דמייעט וריבה הו"ל כדמפ' בירש בבל מרביץ. אי כדמפ' בירש בבל מרביץ וריבה דמייעט דבר אחד: כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית הלב וחצי זית שומן פטור. חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל חייב על שריית חתו בייין ואי דאיכא כות מייין לתודיה למה לי קרא. ליג משרת ובל משרת ואיה לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי. ולא היא דהא

א"ל היה בבכ"ה בהמה. צממיה כלומר האז בהמה לא מניח אמרת דחיה בכלל בהמה דכתיב צקר ולאן צפרט בתרא וכמו שפרטא בתרא ממעט חיה פרטא קמא נמי מזלי להוי דממעט חיה דפרט אחרון מגלה על הראשון למעוטי חיה ועולם מהאי קרא נמי איכא למדרש צפרט וכלל ופרט: **ומנולן** דהכי הוא. ארבען קאי דדרשי לעיל כלל ופרט וכללי ומכזה כעין הפרט וקדשי מנולן דמדה זו צמורה היינו למדרש כעין הפרט: דמניא. ונתת הכסף ולא קאי אר"א דהוא דריש ליה ריש פ' בכל מערבין (עירובין כ:). צריצה ומיעט וריצה: **מה** פרט מפורש בקר וצאן פרי מפרי. דנעמה ממעשרות זו מזו ויולדות: וגדולי קרקע. שכן גדליו מן הארץ מעשב הארץ: אף כל. לאתויי עופות ולמעוטי דגים מים ומלח ולר"ל דדרש ליה צריצה ומיעט וריצה מרביץ אפי' דגים ולא ממעט אלא מים ומלח: **מכרי** בכ"ה ופרט ובכ"ה בעין הפרט דיינין ליה ככ"ה בתרא **מאי אהני**. אגב גררא אתא לפרושי טעם המדות וחילוקיהם ומשפטיהם ומפרט אותם בלשון קשאי ומתוין: דהיינו לאוסופי כל דדמי לפרטא. דהיינו לא חכמי כלל הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שצפרט: **או** **א"ל** אי **פרט** ובכ"ה ונעשה בכ"ה מוסף על הפרט. והוה מרביץ גבי מזיר אפילו עליו ולולצין: **מכרי** תרי בכ"ה ופרט והרין פרט ובכ"ה בעין הפרט דיינין. כדאמרינן: מאי איכא ציני וציני. כלום יש חילוק בין אלו שמי מדות ג'. איכא תריין כללי ופרטא אמרינן כל דדמי ליה אפי' צדד כל מרביץ ומתין פרטי וכללי דדמי ליה משני דדדן מרביץ מלך אחד לא

גלו"ץ חיה כולל בהמה. דכתיב (דברים יד) זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' איל וצבי וגו'. אמר ליה ומי מלית אמרת הכי דחיה (ה) הוא כולל בהמה צהאי פרט: **הא קתיב צודיך** (א) **[פרטא]** צקר ולאן. למעוטי חיה. אלא האי מן הבהמה נמי הוה ליה פרט וכלל ופרט ומזלי נמי למילף מהכא: **ומנולן דהכי הוא**. דכעין פרטא דיינין: **דמניא ונתת הכסף וגו' אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע**. ואיתרבו ליה עופות ואימעוטי להו דגים שאין גדליין על הקרקע כדמפרש צממית עירובין צפרק בכל מערבין: **מדדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דיינין כללא צפרט מאי אהני אהני לאוסופי ליה** (ז) (ח) (ט). ואפילו מלך אחד כגון דגים דפרי מפרי הן אכל איני גדולי קרקע דלי ליכא כללא צפרט הו"ל דאין בכלל אלא מה שצפרט: **מרי** **[פרטי וכלל]** **אי איכא דדמי ליה משני לדין**. כגון עופות גדולי קרקע הן ופרי מפרי מרביץ אכל דגים דכדד דדמו ליה לא מרביץ: **ומיעט וריצה**. א"ל דלא ממעט מידי והלכך לולצין מרביץ אכל עליון לא דעליון ממעט. ואם תאמר והא איכא רבי אלעזר דדרש מיעט וריצה וקמייתו נמי עלין הא לא תקשי לך ר"א לא משמע ליה עליון אלא משום דכתיב מלך אשר יעשה מגפן היין! דהיינו מלך לשונא יתירא הוה ואי משום מיעט וריצה לא מיטעין ליה למיכתב אלא אשר יעשה מגפן היין מכל למה לי אלא לרבות ואפי' עליון. ואית דמפרש דהאי דאמר אפילו עליון לכו דוקא אלא קמ"ל דפורתא הוה דמיעט או עליון או שציתא וצין מיעט וריצה לריצה [ומיעט] וריצה ליכא ולא מידי: **שהרי אמרה טורה וכל משרת**. לרבות (ה) שאילו זעירי

לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי

לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי

לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי

לא הוי איסורי נזיר כשיעור והיתר משלימו לכזית שהוא חייב: זעירי

(א) [חולין נט. עא. וע"ג], עירובין כ: ב"ק נד: (ב) א"מ מ"ו, ד: פסחים מג: (ג) ד"ק כ"ז, א: [במדבר ו]

נוסחת הריב"ן

[א] כל דדמי ליה ואפילו מלך חאה כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' והוה ליה פרט וכלל ופרט ואי אמה: (ב) רש"י ד"ה א"ל ומי מניח וכו' דחיה בכלל בהמה הוא הנאי: (ג) ד"ה א"ל כתיב צודיך קרא בקר: (ד) ד"ה מכדי כלל וכו' לאוסופי ליה כל דדמי ליה ואפי' מלך חאה: (ה) ד"ה שהרי אמרה וכו' לרבות שאפרי לא הוי: (ו) הוי ד"ה מכדי וכו' קשאי ומיין הס'ד ואחרי מ"ה אהני לאוסופי כל דדמי לפרטא דלי לאו כללא בתרא הוה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שצפרט אי לאו פרטא צפרט הוה אמניא כ"ל:

הגהות מהר"ב רגשבורג

[א] רש"י ד"ה ומיעט וכו' ואית דמפרש וכו' אפי' עליון לאו דוקא. וצ"ל ר"ל והיה מה שאמר עליון לאו לאו דוקא. א"מ: [ב] תורה א"ל אז לאו פרטא צפרט. מתקן תיבת א"ל: ג] ד"ה מכדי וכו' בין אלו שמי מדות כלן הס'ד ואחרי מ"ה א"ל מרין: [ד] ד"ה איכא וכו' דאין לו וכו' של אחרון. תיבת אחרון מתקן וצ"ב אחריו: [ה] ב"א"ד או צמיה מניעט וכו' ובכ"ה נמי פרט וכלל דרבי. מן תיבת וזהו ע"ד דרבי מתקן. וצ"ב וה"ה פרט וכלל הכלל מרבה: [ו] ב"א"ד לריצה ומיעט הוי כמו כלל ופרט וכלל. תיבת וכלל מתקן. וצ"ב ובא: [ז] ב"א"ד כמו ריבה וכו' דומיא דפרט וכלל ופרט דיינין ככלל כ"ל:

מוסף רש"י

פרי מפרי. עגל עולד ממנו וכו' וענבים מהרלגים שזרעם התלגים (עירובין כ:) וגל מולד. מין ענבים ושקר מתמרים. למעוטי כתיב ופטריות ומים ומלח דאית פרי מפרי (ב"ק ד: ועב"ש שם כ:). וגידולי קרקע. שטנן מיובין וגולצין מן הקרקע (עירובין כ:). למעוטי דגים שאין תקיין ככסף מעשר (ב"ק ד: ושם). כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור כו'. אכל חצי זית חלב וית צבת אמת אף היתר משלים את שיעור האיסור למיעוטי חצי שאלס אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם צבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא ישתה חייב על שריית חתו. ואי איכא מיין ומוריה כתיב, למה לי קלא (פסחים מג:).

פרטין לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם כעיקר. ואם איתא אימא טעמא דידי מוכל אלא משמע דמשרת מיפק לה וכל לא דריש וכך פי' רש"י בפסחים: